

izbaja vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Veturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Rokopisi

dopisov se ne vračajo.

GORICA

TELEFON št. 201.

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrta leta 25 K.

Upravništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Veturini št. 9.

Za oglaševanje

se plačuje od četverstolone peti vrste po 14 vin. za večkratni natis primeren popust.

Posamezne št. v izdaji

stanejo 8 vin. in se prodajajo v različnih goriških tiskarnah.

Izjasnilo se je!

Pred dvema tednoma smo prosili sedanje lastnike »Soče« in »Primorca« odgovora na naslednja vprašanja:

1. Ali se strinjajo s tem, kar je govoril o klerikalizmu naš voditelj dr. Gregorčič na shodu političnega društva »Sloga« l. 1901?

Rekel je: Ako nas liberalci imenujejo »klerikalce« v smislu, kakor da bi bili mi za to, da se prepusti duhovščini povsod in čez vse gospodstvo, potem moramo proti taki insinuaciji protestirati, ker za to nismo, niti smo kedaj za to bili. Ako pa nas imenujejo zato »klerikalce«, ker hočemo urediti vse svoje delovanje in nehanje v mejah naravne, državne in božje postave, potem svobodno jim, imenujejo naj nas le, kakor hočejo.

2. Ali priznavajo krščanska načela ter obsojajo »novi enotni svetovni nazor«, ki ga je Gabrščekova »Soča« oznanjala?

3. Ali so proti razporoki in svobodni šoli?

4. Ali hočejo skrbeti za to, da »Soča« in »Primorec« ne bodeta več pavšalno obrekovala in blatila duhovskega stanu?

Na ta vprašanja nismo sicer dobili nikakega odgovora; lastniki »Soče« in »Primorca« molčijo; a njih molč. govori jasno in glasno!

Ko bi si bili ti gospodje ohranili bistri pogled na celokupnost narodovo in ko bi ne zamerjavali koristi svoje stranke s koristmi vsega naroda, bi bili zapustili svoje strankarsko liberalno stališče in bi bili s priznanjem krščanskih načel omogočili združitve vseh goriških Slovencev.

A oni tega niso storili! Imeti hočejo na Goriškem dva tabora in smatrajo strankarstvo in strankarske boje za potrebne, četudi ne more noben pameten človek trditi, da bi bil strankarski razpor kakemu narodu koristen, koliko manj še narodu v političnih odnošajih, v kakoršnih živimo goriški Slovenci.

Novi lastniki bivših Gabrščekovih listov nočejo javno priznati krščanskih načel in se nočejo izjaviti proti razporoki in proti svobodni šoli. Z druge strani pa tudi nimajo dovolj poguma, da bi jasno razvili svoj liberalni program. Najrajši bi se borili za svoje »ideale« v nekakem polumraku. Že je začela njihova »Soča« teči v mirnejši strugi! A to ne bo nikogar varalo. **Slepomišenje** je onemogočeno, odkar je molk na naša vprašanja razjasnil položaj.

Izjasnilo se je!

Zato pa se mora nadaljevati boj proti stranki in proti listoma, ki nočeta priznati krščanskih načel in ki hočeta na Goriškem vzdrževati brezpotrebne in škodljive strankarske boje.

Realka in učiteljske.

Pri našem kmetiču je pojem višje šole združen le z imenom latinska šola, t. j. stara humanistična gimnazija. Drugih srednjih šol sicer v resnici dolgo ni bilo, a še dalje so bile na deželi neznanne. In tako se je ukoreninila precej globoko stara naša tradicija, da gre fant v mesto le v latinske šole, na drugo se oziramo le malo. Ta gimnazija dandanes ni edina srednja šola, ki je pristopna našim otrokom, ampak imamo tudi realko, to je srednjo šolo, ki je bistveno drugačna kot gimnazija. Na gimnaziji prevladuje učenje jezikov, na realki pa realne vede, praktične znanosti, četudi se poleg teh goji vedno še kak modernji jezik, n. pr. francoščina ali angleščina. Razum tega imamo tudi realne gimnazije, ki so nekakov pol tič pol miš, zavodi, ki hočejo vstreči na obe strani in z malim trudom vsposobiti mladeniča za vsestranske potrebe. Realna gimnazija je znak modernega časa, ki drži in hlasta v naglici na vse strani, ki hoče na vseh poljih doseči kak uspeh, a ne vpraša, kako plitev se lahko tak uspeh nazadnje pokaže.

Govorili smo že o gimnaziji. Hvala Bogu in našim poslancem imamo Slovenci v Gorici gimnazijo že do III. raz-

reda s slovenskim učnim jezikom, v šestih letih bomo imeli cel zavod z osmimi razredi. Kdo naj bi študiral itd., to smo že premotrali, a tudi od teh dečkov, ki so sposobni prav posebno za študije niso vsi enaki. Eden je bolj razpoložen za to, drugi za ono. In dandanes, ko potrebujemo svojih ljudi po vseh koncih in krajih, je treba tudi material, ki študira, pametno in ekonomično razdeliti. Ni prav, da se vse vsuje na gimnazijo. Tudi tu so večkrat krivi napačni pojmi. Ker je že ta na gimnaziji, naj bo še naš, se sliši večkrat; bodeta vsaj skupaj. Nekaterim se zdi gimnazija bolj »nobel«, zato silijo tja, četudi niso za to prav nič nadarjeni. Takih in enakih napak se napravi prav dosti in so le na škodo narodni celokupnosti. To se vidi še pozneje. Kar naenkrat imamo cele kupe juristov, profesorjev itd. a nobenega geometra, nobenega inženirja, trgovskega akademika itd. Sicer je res, dandanes se da stvar tudi še po končani srednji šoli uravnati, ker imajo gimnazijski abiturienti pristop na tehniko in ravnino tako narobe. A boljše je vendar, da je dečko že od tal gori vzgojevan in poučen vedno v isti smeri. Naše mnenje bi tedaj bilo, da naj se že pri malih dečkih gleda na nadarjenost za to ali ono stvar in se potem odloči za posameznika tudi primerno vzgojo. Potem bi bilo dosti manj tistih »presedlavanj« iz enega zavoda v drugega, včasih že malo pozno, v III. ali IV. šoli, kar ni nikomur na korist. Ako pa se vidi, da se ne da pred šolo še določiti nič natančnega, naj se stori to vsaj v prvem šolskem letu. Skrbno bi bilo treba paziti na otroka, kako se prime dela, ali odgovarjajo njegove zmožnosti zahtevam zavoda, kjer je ali ne. Če ne, naj se ga preloži drugam, ker bo stem korist mnogo večja.

Te šolske stvari sicer ne spadajo ravno v političen list, a so tako potrebne za marsikaterega očeta in vzgojitelja, da jih vendar omenimo. In nazadnje je šola tudi vprašanje naroda, politike. Narodna zavest, narodni obstoj sta vendar v veliki meri odvisna od šole. Ni

vse eno, ali so naši domači ljudje po naših uradih, ali drugodeželani, ali celo pripadniki tujega naroda. Ljudstvo enega kraja se bo najbolj razumelo s svojim domačinom. Ni tudi vse eno za narod kot tak, ali je vsa njegova inteligenca jurist, profesor itd. Od vsakega nekaj nam je potrebno, na vsakem mestu moramo imeti koga naših. Izgovor, da ni služb, je dostikrat jalov, ker se nekateri gospodje namreč za tozadevne službe večkrat niti ne oglašijo. Trkati je treba povsod. Nemci imajo prav natančno izračunjeno vsako pristo mesto, pri nas je za to malo brige. Navadno se hruli le poslauce, češ, ti morajo vse vedeti, ti morajo imeti vse v rokah. Brez informacij ne gre in za te bi morali skrbeti drugi. Poslanec ni vsegamogočen.

Sklep teh izvajanj bi bil, da naj se naša mladina ne boji toliko realnih šol, ampak naj tudi te prav pridno poseča. Statistika nam kaže na goriški realki v zadnjem šolskem letu 376 dijakov. Med temi je bilo le 149 Slovencev, kar je z ozirom na velikansko število naših gimnazijcev vendar premalo. Sicer je tu še ena točka: učni jezik. Realka v Gorici je še vedno nemški zavod, čeravno jo obiskuje le kakih 60—70 Nemcev, lani 71. Da to naše fantje nekoliko odvrta od realnih študij je razumljivo, a nadejamo se, da v kratkem tudi realka ne bo več absolutna nemška »poslast«, ampak da dobimo tudi Slovenci realne razrede s slovenskim učnim jezikom. Potem pač ne bo več izgovorov ne na to ne na ono stran in pametna razdelitev učeče se mladine bo potem bistveno lažja. Pred očmi nam mora biti vedno le skupna korist naroda, ki potrebuje svojih delavcev na vseh poljih in v vseh strokah.

S tega stališča zremo tudi na učiteljske, še posebno na moško, ker je to dosti merodajnejši faktor v narodnem ustroju kot žensko. Ta zavod obsega štiri leta in pripravnico, ki ima nekako namen zjednačiti znanje posameznih kandidatov, ki prihajajo skupaj iz vseh mogočih vetrov. In to je ena največjih napak moškega učiteljskega. Eden ima

Gorica v 16. veku slovenska.

(Spisal Josip Balíč.)

Prvotni ustanovitelji mesta goriškega so bili Slovenci. To kaže že ime »gorica«, kjer se je mesto začelo, a priča nam o tem tudi najstarejša tozadevna listina cesarja Otona III., datirana v Ravenni dne 28. apr. l. 1001., ki izrecno omenja slovenski jezik goriških prebivalcev. Od tega časa naprej so imeli Goričani sicer nemške gospodarje, katerim so se tekom časa pridružile tudi nekatere obitelji italskega pokolenja, vendar je bil slovenski življenj v Gorici še do konca 16. stoletja vedno na površju, v pretežni večini. Vse današnje ozemlje goriškega mesta se št. Andrežem vred je pripadalo stoletja materi fari v Solkanu, kjer so bili pač sami Slovenci.

V 16. veku je bilo v Gorici res že precej Nemcev, zlasti pa Italijanov, ki so se polagoma semkaj stekali iz vseh mogočih italskih pokrajin; vendar je bil tukaj slovenski življenj še vedno na po-

vršju. Za to trditev imamo več dokazov.

Pred vsem nam o tem svedoči Primož Trubar, ki je v Gorici l. 1563. v hiši Hanibala barona d'Eck pridigoval in delil sv. zakramente v nemškem, slovenskem in italijanskem jeziku.¹⁾ Dal je sicer Trubar nemščini prednost, ker je bil od Nemcev semkaj pozvan ter je v njihovi hiši pridigoval, a nam zadoštuje, da konstatiramo, da je v istej hiši pripovedoval tudi v našem jeziku in sicer gotovo ne golim stenam, ampak ljudem, ki so ga razumeli.

Gotove in jasne podatke o narodnostnih razmerah mesta Gorice v 16. stoletju pa imamo v ravnokar dovršeni knjigi, ki nosi naslov: »Documenta historiam Archidioeceseos Goritiensis illustrantia«, I. zv. in sicer v odstavku: »Processus super situ et existantia terrae et comitatus Goritiae« str. 271—287.²⁾ To so res dragoceni podatki.

Šlo je namreč takrat za ustanovitev goriške škofije. Zapriseženi in povsem verodostojni mozeje so bili l. 1588.

¹⁾ Kostrenčič, Urkund. Beiträge pag. 219.
²⁾ To delo je prinašal knezo-nadškofjski „Folium Ecclesiasticum“ v prilogi.

meji drugim zaslišani tudi gledé števila in jezika Goričanov. Ti mozeje so bili župnik in arhidiacon goriški Andrej Nepokoj, baron France de Dorinbergh, župnik šempeterski Jeron Catta, gvardijan minoritski oče Marcijal, gospod Gašpar Bellinus iz Tridenta, Jakob Neuhauser, plemič goriški, Ciprijan Coronini,³⁾ sodnik in gastald goriški ter Peter de Strassoldo, vojaški načelnik.

Gledé števila meščanov so ti mozeje jednoglasno priznali, da se je to v zadnjih desetletjih za čez polovico pomnožilo ter da šteje zdaj mesto Gorica sedem do osem tisoč ljudi. Takisto so soglasno priznali, da se v Gorici govori slovenski, italijanski in nemški. Dva svedoka, Nepokoj in Bellini, sta postavila slovenščino celo na prvo mesto. Nemščina je seveda stala na tretjem mestu in se splošno ni govorila.

Za faktično prvenstvo slovenskega življenja v takratni Gorici, kakor tudi vedno poprej, nam priča pa zlasti dejstvo, da so goriški župniki od pamtiveka pridigovali pri glavni, slovesni maši ob nedeljah in praznikih v slovenskem je-

³⁾ Po tem Ciprijanu se zove nekaj njegova kmetija ob mirenski cesti še zdaj »Ciprijanišče«.

ziku. O tem nam priča velevažen zapisnik apostolskega vizitatorja grofa Jerneja Porcije, opata mošnjizkega (Moggio), ki je l. 1570. natanko preiskal cerkvene razmere v mestu in deželi. Str. 350—374 onega zapisnika, ki se zdaj hrani v mestnem arhivu videmskem, se opisujejo zlasti goriške cerkvene zadeve. Vizitator je skrbno zaslišaval duhovne in lajike. Ko je prišel na vrsto kaplan Julij Del Borgo, vprašal ga je Porcija mej drugim o župniku (bil je takrat Matija Mercina), ali pridiguje v katoliškem duhu (»an catholice praedicet?«), na kar je ta odgovoril pod prisego, da ne vé, ker župnik pripoveduje v slovenskem jeziku (respondit: »Nescire, quia sclabonica lingua sermone habet«). Kaplan je bil namreč beneficijar privatne ustanove, rodом iz Gradišča, zato ni znal slovenski. Župniki pa so bili v 16. veku skoro izključno Slovenci, kar kažejo njih priimki: Pitar, Drufovka, Mercina, Tavčar, Nepokoj i. t. d. Sicer pa so bili tudi mnogi kaplani zmožni slovenščine, razen morda onega, ki je bil nalašč Italijanom namenjen. Iz istega zapisnika je tudi razvidno, da je župnik opravljal slovesne maše.

ljudsko šolo, drugi par realk, tretji tri gimnazije, včasih celo več, četrti meščansko šolo itd. Ves ta konglomerat začne potem v pripravnici ali v prvem letu istega snova. Da to ne gre lahko skupaj, to je razumljivo. Zavodu in vspehu v korist bi bilo, ako bi se postavila nekakšna stalna zahteva glede predznanja za vsprejem. Tudi bi se razni »pogoreli« gimnazijci in realci ne tlačili tako v zavod, ki bi s tem dosegel mnogo več v narodno korist. Šola kot taka sama zase nima nobenega pomena, ampak kot pripravnica za življenje. In učiteljstvo pride v najozžje stike z narodom, zato ni vse eno, kdo je, kaj zna itd. Tu bi bilo treba posebne izbire in le tisti, ki res kažejo smisel za to, naj bi šli med ljudstvo. Zato je potrebna večja in temeljitejša predizobrazba, kajti učiteljske ni in ne sme biti »refugium« za tiste, ki jim na gimnaziji »ne gre«. S tem bi izginila tudi neka domišljavost, ki je prevzela nekatere učiteljske ščnike, kot da so kaj več kot drugi dijak. Ravno oni bi se morali prav posebno zavedati, da so tudi le delavci, ki pomagajo na zgradbi našega naroda, naše domovine. Zato, da kdo nosi »škant« pod pazduho, še ni nič več kot kdo drugi, ki ima latinsko ali francosko slovnico.

Nočemo s temi opazkami žaliti naših mladih fantov, ker vsi tudi niso taki; a dosti jih je. Nam je na srcu dobrobit naroda in ti, ki so v prvi vrsti poklicani, da poučujejo naše malčke, morajo tudi stremeti za tem vzvišenim ciljem, ki jim je postavljen. Zato rečemo še enkrat: skrbna izbira v študiranju je potrebna, ker povsod rabimo svojih ljudi in vsak ni za vse. Skrbimo, da bodo v Slovincih poleg gimnazije zastopane tudi realne vede, skrbimo pa tudi, da se bodo naši učitelji posvetili temu poklicu iz notranjega nagiba in ljubezni do naroda, ne zato ker so dobili iz latinščine »kljuko«. Potem bo prav na vse strani, pomagano bo temu in onemu še najbolj pa narodni stvari.

Dopisi.

Cerkno. Slavnost razsvitja zastave našega slov. kat. iz. društva so bo vršila v nedeljo 29. sept. Kar bo to prireditve gotovo najbolj povzdignilo, je največja in najbolj znana kompozicija Sattnerjeva »Jeftejeva prisega«, ki se bo proizvajala od domačega pevskega zbora s spremljevanjem vojaškega orkestra iz Tolmina. Kdor še ni slišal »Jeftejeve prisega«, naj ne zamudi te lepe prilike in naj pride 29. septembra v Cerkno.

Kakor v cerkvi, tako je bilo tudi v farni šoli, v kojoj so zahajali večinoma slovenski otroci, mejtem ko so plemenitaši imeli privatne učitelje, ali pa so svojo deco drugam pošiljali v šole; revnejši Italijani so otroke vodili k poduku v minoritski samostan, kjer so vedno imeli svoje zavetje in pribežališče. Sicer pa je bil poduk zelo pomanjkljiv in tudi farna šola je bila menda le učilnica abecedarjev, kjer so se učenci s pomočjo materinščine privajali nemščini. Čitati pa so znali mnogi, kajti gotovo je, da so bile slovenske protestantske knjige po Goriškem sploh in v Gorici sami precej razširjene. L. 1574. so jih na mestnem trgu z nemškimi vred javno sežgali.⁴⁾

Slovenščina pa se ni razlegala le v cerkvi in šoli, ampak še glasneje tudi javno pod lopo (sub porticu sine logia), kjer so se navadno sklepale pogodbe ter reševale pravde nele meščanov, nego tudi deželanov. Zapisnikar je pisal sicer v latinščini, a stranke so govorile prosto v svojem jeziku, tako tudi notarji, glavarji, sodniki in pravdni prisodniki. Ta jezik, pa je bil slovenski ozirnoma

Politični pregled.

Konferenca jugoslovanskih poslancev v Opatiji.

V sredo in četrtek se je vršil v Opatiji sestanek pravaških poslancev in poslancev S. L. S., kateremu je predsedoval dr. Šusteršič. Od pravašev so se udeležili: dr. Pazman, dr. Ahačič, Stjepan Zagorac in urednik Legović za Hrvaško, prof. Spinčić in dr. Laginja za Istro ter Prodan in Drinković za Dalmacijo; slovenska ljudska stranka je bila zastopana po dr. Šusteršiču, Fonu, Povšetju, Jarcu, dr. Brejcu, dr. Korošcu, dr. Benkoviču in dr. Hohnjecu. Bosenski delegatje so se oprostili, ker se udeležujejo konferenc glede zgradbe bosenskih železnic.

Konferenca se je bavila s političnim položajem Slovencev in Hrvatov. Storili so se enotni sklepi, ki določujejo z ozirom na politični položaj taktiko, ki jo morajo uporabiti poslanci. Ugotovilo se je da so narodni, politični in kulturni cilji obeh narodnosti eni in isti. Sklenilo se je, skupno organizirati obe stranki. V to svrhu se bo vršilo dne 20. oktobra skupno zborovanje deželnih in državnih poslancev Stranke prava in S. L. S. Prihodnji teden se bo ustanovil izvršilni odbor, ki bo prevzel politično vodstvo združenih strank.

Spopolnitev Stürgkhovega kabineta.

Današnja »Wiener Zeitung« priobči imenovanji trgovinskega in poljedelškega ministra.

Za trgovinskega ministra je imenovan dr. Schuster pl. Bonnot, ki je bil dosedaj guverner poštne hranilnice. Rojen je bil l. 1855. V državno službo je vstopil l. 1877. L. 1882. je prišel v trgovinsko ministerstvo, kjer je služboval do l. 1905, v katerem je postal ravnatelj poštne hranilnice. Govori se o njem, da je še precej hud Nемеc.

Poljedelski minister je postal senatni predsednik upravnega sodišča Franzenker. Rojen je bil l. 1856. Poklican je bil l. 1884. v justično ministerstvo, ko je bil grof Schönborn justični minister. L. 1896. je bil imenovan za dvornega svetnika pri upravnem sodišču, kjer je postal l. 1908. prvi senatni predsednik. Zenker je zaveden Čeh in je na glasu izvrstnega uradnika.

Hochenburgerjev jezikovni ukaz

Listi poročajo, da je bil te dni najnovejši Hochenburgerjev jezikovni ukaz, ki je povzročil pri Čehih toliko razburjenje, vsled posredovanja češkega namestnika kneza Thun-a preklican. Vsled tega je baje Hochenburgerjevo stališče omajano.

Sklicanje deželnih zborov.

Današnja »Wiener Zeitung« objavi cesarski patent, s katerim se sklicujeta

koroški in šlezjski deželni zbor za 24. t. m., nižeavstrijski za 25. in predavski za 30. t. m. Nekateri drugi deželni zbori se skličejo prihodnji mesec. Češki dež. zbor ne bo sklicati.

Pretepi v ogrski zbornici in poulični izgredi.

Takih škandalov kot so se godili te dni v ogrski zbornici svet med izobraženimi ljudmi gotovo še ni videl. Grdo je kadar se zgrabijo fantje na vasi, da se pretepajo grofje, ekscelence, ministri itd. je pa še grše. Že lani so se godile v ogerskem parlamentu naravnost nezasišane stvari. Predsednik grof Tisza je vstrahoval s svojo mogočno roko celo zbornice in opozicija je morala molčati. Policija je nastopila in v senci bajonetov so zborovali ogerski poslanci. Na jesen stvar ni nič boljše. Že pri otvoritvi parlamenta 17. t. m. so se začeli kravali in ropot, a policija še ni posegla vmeš. — Opozicija je seveda grmela in ropotala, predsednik Tisza si je le zaznamoval imena najhujših razgrajčev. Predsedstvo dolgo ni prišlo radi hrupa do besede in najgrše psovke so kar letele na glave delavne stranke. Konečno je bilo prebrano cesarjevo pismo, ki otvarja zasedanje. Popoldan se je seja nadeljevala, a radi hrupa in nemirov opozicije je morala nastopiti policija. Začelo se je pravo divje ruvanje, ki je naravnost sramota za parlamentarno življenje. — Poslanci in policaji so se rivali sem in tja kakor kaki vaški razgrajči. Eden izmed policistov ni hotel zagrabit poslanca Smreczanyja, češ, on se ne dotakne neodvisnega poslanca. Nepokornega policista so seveda takoj uklenili in odvedli. Poslanca Jarmyja pograbilo nato štirje policisti in ga vlečejo iz dvorane. Grofa Karolyja napade več policistov, a se mu posreči zopet ubežati. Tako se je nadaljeval dirndaj celo popoldne do večera, šele okoli 9 ure je bil mir, da je predsednik lahko zaključil po 12 urah prvo seja.

V sredo 18. t. m. se je vršila druga seja, ki ni bila nič mirnejša od prve. — Hrup je začel že zjutraj in okoli 10 ure je udrlo v dvorano 130 policistov. Med poslancem Zboravjem in trgovskim ministrom Beóthyjem je prišlo do pretepa. Pograbila sta se in se prav pošteno oklofutala. Trgovski minister je izjavil, da je prenašal psovke dokler je mogel, a ko mu je zavrela kri, ne ve več, kaj je storil. Ko je policija zopet nastopila, se je opozicija odstranila mirno in izvoljeni so bili člani delegacij. 50 poslancev je bilo nato izključenih od prihodnjih 30 sej, 10 pa od 15 sej. Nato je bila seja zaključena. V Budapešti so se vršile po ulicah krvave demonstracije, ki so povzročile, da je zopet tekla kri. Okoli 30 ljudi je bilo ranjenih, nekateri prav težko. Razbitih je nebroj svetilk

prenehalo v slovenskem jeziku moliti in pripovedovati.

Po drugi strani pa je že res, da se je v tem času slovenščina silno zemanjajala v neizmerno škodo našega naroda. To nenravno zapostavljanje našega jezika pa so že takrat globoko obžalovali nekateri razsvitljeni možje. — Tako n. pr. je novomeški prošt Albert pl. Peslar, rodom Ločnižan, nasproti papežu samemu tožil ter silno obžaloval češ, da ni oglejski patrijarh z mnogo drugo mu podrejeno duhovščino zmogel ljudske t. j. slovenske govorce, naglaševaje, da so lutéranci baš s pomočjo te tako zelo napredovali.⁵⁾ O. Ivan svetokrižki — Leonelli — pa se je osmelil ter začel slovenske govore tiskom širiti in je s tem tudi svetno duhovščino vzbudil iz letargije, da si je začela pripovedi pridno beležiti. Nbroj rokopisov nam o tem svedoči. In, ko se je bila l. 1780. v Gorici osnula »Arcadia son. iaca«, je bil nje predsednik Ivan Nep. grof Edling prvi, ki je začel slovenski pisati.

To so dejstva, katera niti oni ne ovržejo, ki trobijo, da je Gorica — no-
93, N. 57.

in šip, tako da je mesto tupatani prav opustošeno. S tem pa stvar še ni končana. Prof. Karoly, ki je tudi upornega policaja Poljaka sprejel v svojo službo, boče baje priti na Dunaj k delegacijam s 60 poslanci, da bi tam skušali delati nemir, ali če mogoče preprečiti celo delegacijsko zborovanje. Da so na Ogerskem v resnici prav nezdrave razmere, tega pač ni treba še posebe povdarjati.

Srbsko - bulgarsko - grška zveza?

Na Angleškem prevladuje prepričanje da obstoji obrambena zveza med Srbijo, Bolgarijo in Grško. V Belgradu sicer dementirajo oficijelno zvezo, priznajo pa, da sta se Srbija in Bolgarija pod pritiskom dogodkov vendar nekoliko zblížale.

Iza Boljetinac.

vodja albanskih ustašev, si je uredil v severni Albaniji pravcato državo, kakor kak vladar. On razpisuje davke, razsojuje v spornih vprašanjih ter z denarjem vzdržuje večje število oboroženih moz. Tako poroča »Kölnische Zeitung«.

Italijansko-turška vojska.

Pred dnevi so se Italijani spopadli s Turki in Arabci pri Derni. Boj je bil hud in obležalo je na bojnem polju skupno nad 1000 mrtvih in ranjenih. Italijanski listi poročajo, da so Italijani imeli le 61 mrtvih in 113 ranjenih, medtem ko imajo Turki nad 1000 žrtev. (To je res presneto, da se Italijanov ne loti skoro nobena krogla.)

Nek belgijski list priobčuje izjavo nekega turškega poslanca, ki pravi, da pred dvema meseci ne bo sklenjen mir.

Turčija in Italija

imati že dolgo časa pogajanja glede Tripolitanije. Baje je bil že sklenjen mir, a turški minister zunanjih zadev Noradung hia u se je izrazil, da vse to ni nič res. O kakih mirovnihi določbah ni še niti govora četudi stí obe državi na poti, ki pelje do miru. Rešitev bo prišla na vsak način. Minister je omenil tudi predlog grofa Berchtolda in se izrazil, da je v Turčiji javno mnenje temu predlogu jako prijazno. Največjo sitnost pri mirovnihi pogajanjih pa dela znani pre-nagljeni aneksijski dekret.

Domače in razne vesti.

Pogreb pokojnega vladnega svetnika Križniča se je vršil v sredo zjutraj ob 10. uri. Pred hišo žalosti je bila zbrana mnogobrojna množica odraslih in mladih častilcev pokojnikovih, ki so mu hoteli skazati zadnjo čast. Na cesti je čakal mrtvaški voz, veš obložen z vencí in trakovi, ki so nosili zadnje pozdrave nepozabnemu učitelju, prijatelju, voditelju, zadnje pozdrave plakajoče žene, potrtega sina... S cvetjem je bila posuta zadnja pot možu, ki je občutil v življenju dosti trnja, ki je nosil na svojih plečih težko breme svojega odgovornega poklica...

Sprevod se je začel pomikati. Pokojnikov prijatelj kanonik Pavletič ob asistenci 2 duhovnikov in 2 očetov kapucinov je spremljal pokojnika k zadnjemu počitku. Med ogromno množico, ki je stopala za krsto so bili ožji sorodniki pokojnikovi, dalje smo videli zastopnika c. kr. glavarstva nam. svetnika Rebeke, namestnika deželnega glavarja dr. Gregorčiča, mestnega župana Bombiga, predsednika okrož. sod. Cazzafuro, prvega državnega pravdnika Jegliča itd. Iz Trsta je bil navzoč namestništveni svetnik Prinzig, dež. šolska nadzornika Matejčič in Kauer. Duhovščina je bila zastopana prav v velikem številu. Dosti je bilo gospodov iz mesta, dosti gospodov župnikov in dekanov iz okolice, med njimi tudi starosta prč. g. Mašera. Obilo je bilo druge civilne gospode, ki je skazala ranjkemu zadnjo čast. Zastopani so bili skoro celotno učni zbori gimnazije, vseh zornarjalni na čelu, ki so spremlili bivše-

— Z Dunaja se je odpeljal kardinal van Rossum v Trident na Tirolsko.

Vso svojo liberalno nestrpnost so pokazali tudi liberalni Nemci zbrani v »National-Verband-u«. Član te politične skupine poslanec Kletzenbauer se je namreč udeležil evharističnega kongresa na Dunaju. Mnenje gospode v Narodni zvezi je sedaj, da je treba tega poslanca izključiti, ker se je »demonstrativno udeležil klerikalne prireditve«. — To so čudni gospodje naprednjaki, bodisi naši ali drugi! Človek bi kmalu ne smel več niti križa napraviti, ne da bi jih vprašal za dovoljenje. Tako mogočni pa anti še niste, gospodje, kaj? Malo več tolerance bi pač ne škodovalo!

Zarubitev občinskih doklad — je dovoljena. Privatni tajnik X. je tožil neko občino za gotovo svoto. Prva inštanca je dovolila sporazumno z upravnim sodiščem, da se smejo zarubiti doklade dotične občine. Vloženi rekurz je odločil za občino ugodno, a najvišje sodišče je drugo razsodbo razveljavilo in potrdilo razsodbo prvega sodnika. Justično ministerstvo je nato dne 18. septembra objavilo vsem sodnijam to važno razsodbo, iz katere sledi tedaj, da se dajo občinske doklade prav lahko zarubiti.

III. avstrijski protialkoholni kongres bo zboroval od 22. do 24. t. m. v Solnogradu.

Sneg na Ogrskem. V Körösmezoeski okolici je padel sneg en meter visoko. Žetev je popolnoma uničena. Reke so prestopile bregove. Predvideva se strašna beda.

Jan Kubelik. Nekateri listi poročajo, da se je vrtovoz Jan Kubelik pomadžaril, ker se je poročil pred leti na Ogrskem. Toda Kubelik sam je izjavil, da ostane do zadnjega zdihljeja to, kar je — namreč zaveden Čeh.

Iz ječe je pobegnil na predrzen način 19-letni jetnik Tyhaček v Olomucu. Iz neke omare je izmaknil sodnijski talar in baret ter zapustil neopažen ce-

lico. Potem je mirno kot kak sodnik prekorakal razne hodnike ter tako prišel na cesto, kjer se je izgubil med množico.

Strašno maščevanje pobeglega kaznjenca. V vasi Querciolo je bil ustreljen kovač Bergotte. Ustrelil ga je iz zavora pobegli kaznenec Pavlo, ki je že, odkar je pobegnil iz zapora, usmrtil 24 svojih sovražnikov.

SPOMINJAJTE SE OB VSAKI PRILIKI »ŠOLSKEGA DOMA«!

Sovražite

lastni žep, ako kupujete izdelan

RUM

liker Altvater, Allaš, Kimmel itd. Z mojimi izvrstnimi

ESENCAMI

lahko napravite najfinejše likerje brez truda za polovico denarja.

1 steklenica, zadostno za 5 litrov
1. rum, 3 litre najb. Altvater, 3 litre najb. Alaškimmel z navodilom le 1.20 K; vse tri steklenice le 3 K. — Poedine steklenice se pošiljajo le proti predpošiljativni zneska tudi v znamkah. Tri in več steklenic tudi proti povzetju. —

Hiltschmann, izdelava esenc

Humpoletz št. 174, Češka.

Na tisoč priznanj.

C. kr. priv. kroji

Strokovna krojačnica za izdelovanje oblek vsakega stanu, po najnovejšem kroju. Največja zaloga blaga in gotovih oblek.

Podpisani priporoča sl. občinstvu, da si ogleda mojo bogato zalogo. Prepriča naj se vsakdo sam, da vdobi edino v moji trgovini dobro in najceneje blago na meter, kakor tudi gotove obleke za gospode, dečke in otroke.

M. POVERAJ

Gorica — Travnik št. 5 — Gorica

Kje se kupi dobro in najceneje gotovo obleko?

ZAHVALA.

Frančiška vdova Križnič in sin Josip se, globoko ginjena, zahvalujeta vsem spoštovanim osebam, ki so o priliki pogreba naju ljubljenelega

Štefana

prisostvovala mrtnvaškemu obredom, kakor tudi onim, ki so položile cvetje na krsto ali pa se kako drugače obvezale počastiti spomin našega nepozabnega soproga in očeta.

Za slučajno nedostavljena obvestila o smrti prosiva oproščenja.

Gorica, dne 18. septembra 1912.

Trgovsko obrtna zadruga v Gorici

registrovana zadruga z neomejenim jamstvom

v likvidaciji

ponuja za nakup to le svoje nepremičnine:

Enonadstropno hišo

v ulici sv. Ivana hšt. 7. v Gorici, ki je zelo prikladna za mesarsko obrt.

Enonadstropno hišo z vrtom

v ulici Capitan Vandola hšt. 6. v Gorici, prikladna kot stanovanje za boljšo družino.

Enonadstropno hišo v Velikem Dolu

na Krasu, ki je prirejena za prodajalno. Ker ni v tem kraju prodajalne z jestvinami se priporoča v nakup ta hiša zlasti mladim trgovcem, ki se hočejo z manjšim kapitalom osamosvojiti.

Ponudbe sprejema likvidacijski odbor v Trgovskem Domu.

Očala vsake vrste različnih kalivosti natančno po zdravniških predpisih, dalnoglede in druge optične stvari, mere za mleko, vino, žganje.

Vse po zmernih cenah priporoča

JAKOB ŠULIGOJ,

urar c. kr. državnih železnic

v Gosposki ulici št. 25 v Gorici.

IZBIRA je lahka, kajti kalivost odloča. — Slast pravega zagrebškega „Francka“, njegova jakost in krasna barva usposoblja ta izdelek najboljšim kavinim pridatkom, kateri bode tudi Vas trajno zadovoljil.

Napredek, novost.

Fotograf A. Jerklč, uvedel je v svojem ateljeju poleg dnevne, tudi električno razsvetljava, pri koji lahko slika ob vsakem času in vremenu.

Nanut & Bregant

aut. stavbena tvrdka v Gorici
ulica Adelaide Ristori št. 5.

Se priporoča p. n. občinstvu za vsa stavbena dela kakor tudi za izdelovanje vsakovrstnih načrtov, proračunov ter kolavdacij po najnižjih cenah.

Velika zaloga dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrionov itd. Mehanična delavnica. Poliranje z električno gonilno šilo, ter emajliranje dvokoles na plin. Kolesarjem v korist! Kdor hoče staro dvokoleso obnoviti naj ga takoj pošlje emajlirati ki stane K 6, v različnih barvah K 8 pri

BATJEL-U

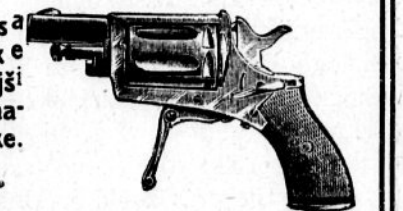
Gorica,
STOLNA ULICA 2-4.

Mehanična delavnica.

Prodaja tudi na obroke.

Kupujte samo dvokolesa „ALTENA“, francoske vrste, ki so najtrpežnejši in najboljši bod si za navadno rabo ali za dirke.

Šivalni stroji Original „Victoria“ so najpraktičnejši za vsako hišo. Isti služijo za vsakovrstno šivanje in šitkanje (vezenje). Stroj teče brezšumno in je jako trpežen. Puške, samokrese, slamo-reznice in vse v to stroko spadajoče predmete se dobi po tovarniški ceni pri tvrdki

Kerševani & Čuk,

GORICA — Stolni trg št. 9.

Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“ V GORICI

— se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli. —
Vloge na knjižice obrestuje po 4 1/2%, vloge v tekočem računu po dogovoru.

Delniška glavica K 200.000 — Kontrola v Ljubljani — Rezervni sklad K 200.000 —
PODRUŽNICE: Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.